



In this hat:

หน้า ๒

ทิศทางนโยบายต่างประเทศของ
อินโดนีเซียในปี ๒๕๕๖

หน้า ๕

เก่าไป-ใหม่มา: รู้จักรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ของ
สหรัฐอเมริกา

หน้า ๗

การวางแผนนโยบายต่างประเทศของ
นิวซีแลนด์

หน้า ๙

Book Review:
Diplomacy: A Singapore Experience
เขียนโดย S. Jayakumar

From the editor...

The Thinking Hat ฉบับที่ ๑/๒๕๕๖ ออกมาสองเดือนภายหลังจาก The Thinking Hat ฉบับที่ ๑/๒๕๕๕ มีเนื้อหาที่เป็นสาระมากมาย เรามีเรื่องทิศทางการต่างประเทศของอินโดนีเซีย จากถ้อยคำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอินโดนีเซียเอง และเรื่องของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศคนใหม่ของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ในคอลัมน์เรียนรู้จากเพื่อน เรายังนำเสนอเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายต่างประเทศของนิวซีแลนด์ ซึ่งมีเนื้อหาน่าสนใจไม่แพ้จากที่เราเรียนรู้จากสิงคโปร์ในฉบับที่แล้ว เรายังเพิ่มคอลัมน์ Book Review ซึ่งจะแนะนำหนังสือ ในด้านนโยบายและการต่างประเทศเป็นหลัก

ในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๕๕ ถึงต้นกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดกิจกรรมในด้านนโยบายไปอย่างคึกคัก อาทิ การบรรยายพิเศษโดย ดร. พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ให้กับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศในเรื่อง “วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม กับโอกาสและความท้าทายด้านการต่างประเทศ” เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๕ การประชุมเครือข่ายสำนักนโยบายและแผน สำนักวิเทศสัมพันธ์ และสำนักการต่างประเทศ ของส่วนราชการไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕ การระดมสมองเรื่องแผนงานของกรม/ สำนักต่าง ๆ ในกระทรวงการต่างประเทศสำหรับปี ๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๖ การระดมสมองระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติในเรื่องทิศทางนโยบายต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๖ การเสวนาโต๊ะกลมระหว่าง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศและผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงฯ กับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิเรื่องทิศทางนโยบายต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖ การเป็นเจ้าภาพจัดประชุมคณะหัวหน้า ส่วนราชการระดับปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่า ครั้งที่ ๑/๒๕๕๖ ที่นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมเป็นประธาน เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๖ นับเป็นการเป็นเจ้าภาพครั้งแรกของกระทรวงการต่างประเทศนับตั้งแต่ มีการจัดประชุมนี้ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีขึ้นเพื่อการทำงานด้านการต่างประเทศอย่างมีทิศทางและเป็นทีม

อย่าลืมติดตาม The Thinking Hat ฉบับต่อไป เรามีเรื่องน่าสนใจมาก ๆ รอแนะนำท่านอยู่ อยากรู้เรื่องอะไรในแง่นโยบายต่างประเทศ ติดต่อมาได้เลยคะ



ทิศทางนโยบายต่างประเทศ ของอินโดนีเซียในปี ๒๕๕๖

“...the only way that peace can be locked in for the long term [is] when it brings dividends that give human beings a robust confidence in the future.”

ในปัจจุบัน อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีบทบาทโดดเด่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เศรษฐกิจเจริญเติบโต มีเสถียรภาพทางการเมือง และมีผู้นำ (นายซูซีโล บัมบิง ยูไดโยโน) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ดร. Marty Natalegawa) ที่เข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก ตลอดปีที่ผ่านมา อินโดนีเซียได้แสดงบทบาทอย่างแข็งขัน ทั้งในกรอบอาเซียน และความพยายามในการแก้ไขปัญหาทะเลจีนใต้ รวมทั้งการจัดการความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจนอกภูมิภาค นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีพลเมืองมุสลิมจำนวนมากที่สุดของโลกอีกด้วย

ในปี ๒๕๕๖ นี้ การทำความเข้าใจกับทิศทางนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากท่าทีของอินโดนีเซียย่อมส่งผลต่อพลวัตในอาเซียน นอกจากนี้ ในปีนี้ อินโดนีเซียจะเป็นเจ้าภาพจัดการ

ตัวอย่างของประธานาธิบดียูไดโยโน ณ ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ครั้งที่ ๖๗ ในประเด็นเรื่องการพัฒนา เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๕

- ภาพประกอบ
- 1) www.thejakartaglobe.com
 - 2) jobfestival.files.wordpress.com
 - 3) unfilmnoir.blogspot.com
 - 4) kemlu.go.id
 - 5) www.foreignpolicy.com

1	2	
3	4	5

ประชุมในระดับโลกอย่างน้อย ๒ การประชุมด้วยกัน ได้แก่ การประชุม APEC Summit ในเดือนตุลาคม และการประชุม WTO Ministerial Meeting ในเดือนพฤศจิกายน

ทิศทางนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียนี้ ประมวลขึ้นมาจาก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียกับผู้สื่อข่าวต่างประเทศ ประจำอินโดนีเซีย และการให้สัมภาษณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียต่อหนังสือพิมพ์ Jakarta Post เมื่อเดือนธันวาคมที่ผ่านมา รวมทั้งรายงานจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงจาการ์ตา ซึ่งการดำเนินนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียในปี ๒๕๕๖ นี้ ประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

๑. การกิจของกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย

- มุ่งเน้นการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีกับประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์และมิตรประเทศอื่น ๆ โดยนอกเหนือจากความร่วมมือด้านการค้าการลงทุน และการท่องเที่ยวแล้ว จะขยายขอบเขตไปถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงทางอาหาร และพลังงาน การป้องกันประเทศ สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมด้วย

- การใช้ Economic diplomacy เพื่อแสวงหาตลาดใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแอฟริกา ตะวันออกกลาง และยุโรป ตะวันออก เนื่องจากการค้าขายกับกลุ่มตลาดเก่า (ยุโรปและอเมริกาเหนือ) ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจในเขตยูโรโซน และในสหรัฐฯ

- การใช้ Border diplomacy กับประเทศเพื่อนบ้านตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ

- การดูแลชาวอินโดนีเซียและกลุ่มผู้ใช้แรงงานในต่างประเทศ โดยใช้หลักการป้องกัน การตรวจสอบอย่างรวดเร็ว และการคุ้มครอง (prevention, early detection and protection) และการดูแลและครอบครัวในทุกรัฐวิ ตั้งแต่ภัยธรรมชาติจนถึงความไม่สงบทางการเมืองในประเทศนั้น ๆ เช่น การช่วยเหลือชาวอินโดนีเซียในการอพยพออกจากประเทศที่เรียก รวมทั้งการขอภัยโทษหรือนิรโทษกรรมชาวอินโดนีเซียที่ ต้องโทษประหารชีวิตในต่างประเทศ

๒. บทบาทในระดับภูมิภาค

- เป้าหมายสำคัญคือ การรักษาสันติภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาคผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ได้แก่ ASEAN, APEC, East Asia Summit และความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา นอกจากนี้ อินโดนีเซีย สนับสนุนการพัฒนากรอบ หรือบรรทัดฐาน หรือสถาปัตยกรรมระหว่างประเทศ เพื่อจะใช้เป็นกลไกในการระงับข้อขัดแย้งโดยสันติ ทั้งนี้ อินโดนีเซียเน้นความต่อเนื่องของบทบาทการเป็น

ผู้นำในภูมิภาคนับตั้งแต่เป็นประธานอาเซียนเมื่อปี ๒๕๕๔ จนไปถึงการจะเป็นเจ้าภาพการประชุม APEC ในปลายปีนี้

- กรณีอาเซียน อินโดนีเซียสนับสนุนการพัฒนาและเสริมสร้างความเป็นศูนย์กลางสถาปัตยกรรมในภูมิภาคของอาเซียน รวมทั้งสนับสนุนการแก้ไขปัญหาคือข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยใช้การทูต เพื่อช่วยในการรักษาเสถียรภาพ สันติภาพ และความเจริญก้าวหน้าในภูมิภาค และการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เช่น การจัดตั้งกลไก ด้านสิทธิมนุษยชนของอาเซียน (AICHR) การก่อตั้งสถาบันอาเซียนเพื่อสันติภาพและความสมานฉันท์ (ASEAN Institute for Peace and Reconciliation) และการเจรจากับรัฐที่ครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ในกรอบเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asia Nuclear Weapons Free Zone หรือ SEANWFZ) นอกจากนี้ ในปีนี้ อินโดนีเซียจะสนับสนุนการเริ่มต้นกระบวนการเจรจาในกรอบ Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) อีกด้วย

- ในปี ๒๕๕๖ นี้ อินโดนีเซียในฐานะประธาน APEC จะให้ความสำคัญใน ๓ ประเด็น ได้แก่ การขยายการค้าและการลงทุน การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกของ SMEs และสนับสนุนความเชื่อมโยงของโครงสร้างพื้นฐานและความเชื่อมโยงของประชาชน โดยมีเป้าหมายที่จะผลักดันให้ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเป็นแกนกลางสถาปัตยกรรมด้านเศรษฐกิจในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก และการส่งเสริมให้กรอบ APEC ยังมี relevance

- อินโดนีเซียมองว่า ตนมีบทบาทนำในภูมิภาคด้วยการเป็น regional stabiliser และมีส่วนในการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งและความท้าทายในภูมิภาคในหลายกรณี เช่น ความขัดแย้งกรณีปราสาทพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา กรณีความขัดแย้งในเมียนมาร์ นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังมีบทบาทสำคัญในกรณีความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ด้วยการช่วยบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียน-จีน (หลังจากความล้มเหลวในการมีแถลงการณ์ร่วมในที่ประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ที่กรุงพนมเปญ เมื่อปีที่แล้ว) และการผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติตามปฏิญญาร่วมว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea หรือ DOC) เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกันอันจะมุ่งไปสู่การรับรองแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct หรือ COC) ต่อไป รวมทั้งการจัดการความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจนอกภูมิภาค โดยประสบความสำเร็จในการเชิญสหรัฐฯ และรัสเซียเข้าร่วมในเวที East Asian Summit (EAS) ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔

๓. บทบาทในระดับโลก

- ในปีที่ผ่านมา อินโดนีเซียมีบทบาทสำคัญในระดับโลกหลายเรื่อง ได้แก่ การแสดงจุดยืนเรื่องปาเลสไตน์ โดยอินโดนีเซียเป็นประเทศผู้ร่วมอุปถัมภ์ (co-sponsor) ร่างข้อมติของที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติในการรับรองปาเลสไตน์ในฐานะรัฐผู้สังเกตการณ์ของ UN และความพยายามที่จะยุติความรุนแรงในซีเรีย และสนับสนุนให้เกิดกระบวนการทางการเมืองที่เคารพต่อความต้องการของประชาชนในซีเรีย

- ในเรื่องการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม อินโดนีเซียสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เป็นธรรม โดยเชื่อว่าทุกประเทศมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสและผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งประธานาธิบดียูโดโยโน ได้รับเชิญให้เป็นประธานร่วม (พร้อมกับประธานาธิบดีของไลบีเรีย และนายกรัฐมนตรีสหราชอาณาจักร) ใน UN High-Level Panel of Eminent Persons on the Post-2015 Development Agenda เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาภายหลังเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) นี้จะสิ้นสุดลงในปี ๒๕๕๔

- ในปี ๒๕๕๖ นี้ อินโดนีเซียจะเป็นประธานร่วมกับโคลัมเบียในเวทีความร่วมมือระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงและลาตินอเมริกา ที่บาหลี โดยจะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสองภูมิภาคในการรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ในระดับโลก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นวิกฤติเศรษฐกิจโลก และในการเป็นเจ้าภาพการประชุม WTO Ministerial Meeting อินโดนีเซียจะสนับสนุนการมีระบบการค้าพหุภาคีที่เท่าเทียม เข้าถึงได้ และโปร่งใส รวมทั้งมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาหลังปี ๒๕๕๔ (Post-2015 global development agenda)

- นอกจากนี้ อินโดนีเซียจะสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในประเด็นอื่น ๆ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชีย ในกรอบการประชุม Bali Democracy Forum) และการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

มองดูแล้ว นโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียกับไทยก็ใกล้เคียงกันมาก อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศก็มีบริบทและข้อจำกัดในประเทศของตนเอง เช่น ไทยก็ยังมีการเมืองภายใน และข้อพิพาทปราสาทพระวิหารกับกัมพูชา เป็นสิ่งท้าทายสำคัญในปีนี้ ในขณะที่อินโดนีเซียเองก็ยังคงประสบกับปัญหาของประเทศที่กระบวนการประชาธิปไตยก็ยังไม่อยู่ในช่วงแรกเริ่มเช่นกัน นอกจากนี้ ก็ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่มาก



“ระหว่งการเจรจาอย่างเป็นทางการนั้น สภาพการณ์เหมือนคนหูหนวกคุยกับคนหูหนวก เรียกได้ว่าเจรจากันไม่รู้เรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการเจรจาที่ต่างฝ่ายต่างพูด จนไม่สามารถบรรลุข้อตกลงใดๆ ได้ ก็ยังมีความหมายในตัวของมันเอง กล่าวคือประการแรก ต่างฝ่ายต่างเข้าใจแนวคิดและสถานการณ์ของตัวเองและอีกฝ่ายอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ประการที่สอง ต่างฝ่ายต่างได้พูด ทำให้สัมพันธ์ภาพไม่เลวร้ายลงไปอีก”

กล่าวถึงการเจรจาระหว่างผู้นำจีนและรัสเซียเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์ในช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ จากหนังสือบันทึกการทูตจีน ๑๐ เรื่อง เขียนโดย เจียนฉีเซิน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน แปลโดย รศ. อากร ฟูงธรรมสาร จัดพิมพ์โดยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเครือข่าย

เก่าไป-ใหม่มา: รู้จักรัฐมนตรี ว่าการกระทรวง การต่างประเทศ คนใหม่ของ สหรัฐอเมริกา



ภาพจาก www.vanityfair.com

เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ นายจอห์น แครรี (John Kerry) ได้สาบานตนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ แทนนางฮิลลารี คลินตัน ที่ครองตำแหน่งนี้มา ๔ ปี ตลอดสมัยแรกของรัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา

The Thinking Hat ฉบับนี้ จึงขอเล่าสู่กันฟังเกี่ยวกับประวัติที่น่าสนใจของรัฐมนตรีหน้าใหม่ (แต่มากรประสบการณ์) วัย ๖๙ ปี คนนี้เสียหน่อย นายแครรีมีประวัติที่ไม่ธรรมดา นอกจากจะได้ร่ำเรียนในมหาวิทยาลัยเยลอันเลื่องชื่อของสหรัฐฯ ในสาขารัฐศาสตร์จนจบปริญญาตรี รวมถึงได้ศึกษาต่อที่ Boston College Law School แล้วเขายังเคยเป็นทหารเรือที่ได้ร่วมรบในสงครามเวียดนาม และได้รับเหรียญกล้าหาญมาแล้วหลายเหรียญ ก่อนที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองอย่างเต็มตัว โดยสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาของมลรัฐแมสซาชูเซตส์สังกัดพรรคเดโมแครต ซึ่งเขาได้รับเลือกตั้งถึง ๕ สมัย เมื่อปี ๒๕๔๗ นายแครรีได้เป็นตัวแทนของพรรคเดโมแครต ลงชิงชัยตำแหน่งผู้นำสหรัฐฯ แต่พ่ายแพ้ให้กับนายจอร์จ ดับเบิลยู บุช อย่างไรก็ตามบทบาทของนายแครรีในฐานะวุฒิสมาชิกและสมาชิกคณะกรรมการการต่างประเทศที่ยาวนานเกือบ ๒๙ ปี ก็โดดเด่นมาอย่างต่อเนื่อง เขาเคยเป็นหนึ่งในผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศในสมัยรัฐบาลโอบามา ๑ แต่ท้ายที่สุดประธานาธิบดีโอบามาได้เลือกให้นางฮิลลารี คลินตันดำรงตำแหน่งนี้

เมื่อปี ๒๕๕๒ นายแครรีขึ้นดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการการต่างประเทศของวุฒิสภาสหรัฐฯ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาทำให้เขารับรู้ประเด็นและปัญหาด้านการต่างประเทศเป็นอย่างดี จนอาจเรียกได้ว่าเขาเป็นนักการเมืองที่มีประสบการณ์ด้านการต่างประเทศมากที่สุดคนหนึ่งของสหรัฐฯ ในยุคนี้ก็ว่าได้

เมื่อประธานาธิบดีโอบามาเปิดเผยในช่วงปลายปี ๒๕๕๕ ว่าจะเสนอชื่อนายแครรีให้เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่แทนนางคลินตัน ประธานาธิบดีโอบามาได้กล่าวยกย่องนายแครรีว่าเป็นตัวเลือกที่สมบูรณ์แบบที่สุด (perfect choice) สำหรับตำแหน่งนี้ เมื่อวุฒิสภาของสหรัฐฯ ลงคะแนนเลือกรัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่ในวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๖ นายแครรีได้รับคะแนนโหวตมากถึง ๙๔ เสียงต่อ ๓ เสียง เขาสาบานตนเข้ารับตำแหน่งเจ้ากระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ และเริ่มทำงานวันแรกเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ก่อนที่นายแครรีจะรับตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ เขาเคยให้สัมภาษณ์สื่อของสหรัฐฯ ในช่วงปลายเดือนมกราคม ๒๕๕๖ ว่าภารกิจสำคัญที่จะดำเนินการเป็นอันดับแรกเมื่อเข้ารับตำแหน่งได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจสหรัฐฯ ในหมู่ผู้นำประเทศทั่วโลก เพื่อให้สหรัฐฯ กลับมาเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลกอีกครั้ง และจะดำเนินนโยบายกดดันอิหร่านให้ล้มเลิกการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ รวมถึงสานต่อการเจรจาสันติภาพใน

ตะวันออกกลางระหว่างรัฐบาลอิสราเอลกับปาเลสไตน์ และการแก้ไขปัญหาสงครามกลางเมืองในซีเรีย ทั้งนี้ มีการคาดการณ์ว่า นายแครรี คงจะเดินทางเยือนอิสราเอล และประเทศในตะวันออกกลางในอนาคตอันใกล้ เพื่อหารือกับผู้นำของประเทศ ดังกล่าว เกี่ยวกับการผลักดันกระบวนการสร้างสันติภาพ ส่วนประเด็นอื่น ๆ ที่นายแครรีให้ความสำคัญ ได้แก่ นโยบายการทูตเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะเรื่อง Climate Change และสนับสนุนนโยบายพลังงานสะอาด เป็นต้น

สำหรับนโยบายต่อเอเชียแปซิฟิก นายแครรี จะให้ความสำคัญกับภูมิภาคนี้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศและกลุ่มประเทศที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาค เช่น จีน และอาเซียน ตามนโยบาย Strategic Rebalancing ที่ประธานาธิบดีโอบามาเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่สมัยที่แล้ว โดยสหรัฐฯ จะสานต่อการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศในเอเชียแปซิฟิกในกรอบต่าง ๆ โดยเฉพาะความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา เช่น การผลักดันให้ประเทศในภูมิภาคนี้สนใจที่จะร่วมมือกับสหรัฐฯ ภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจข้ามแปซิฟิก (Trans Pacific Partnership หรือ TPP) การมีบทบาทในกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง นายแครรีจะนำประสบการณ์จากวุฒิสภามาผลักดันการต่างประเทศของสหรัฐฯ ได้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องที่เราคงต้องติดตามต่อไป

อย่างใกล้ชิด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเดือนมีนาคม ปี ๒๕๕๖ นี้ จะครบรอบ ๑๔๐ ปีที่ไทยกับสหรัฐฯ สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันด้วย

ฮิลลารี คลินตัน อำลาวงการ?

สำนักข่าวต่างประเทศบางแห่ง อย่างหนังสือพิมพ์ Washington Post ลงข่าวในทำนองว่า นายแครรี คงจะต้องทำงานหนักสุด ๆ เพื่อให้เทียบเท่ากับที่นางคลินตันได้ฝากฝีมือไว้ในช่วง ๔ ปี ที่เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ เธอได้เดินทางไปเยือนต่างประเทศถึง ๑๑๒ ประเทศ จนเรียกได้ว่า แทบจะไม่มีที่ไหนที่ไม่เคยไปเยือน (แต่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็เสาะหามาได้ว่า นางคลินตัน ในฐานะรัฐมนตรีต่างประเทศ ยังไม่เคยไปเยือนบางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย ลักเซมเบิร์ก โรมานี และไซปรัส ซึ่งนายแครรีอาจจะอยากไปเยือนในยุคที่เขาเป็นเจ้ากระทรวงก็ได้ ผลการสำรวจความเห็นของ ชาวอเมริกันเมื่อเร็ว ๆ นี้ ระบุว่านางคลินตันเป็นรัฐมนตรีที่ได้รับความนิยมสูงสุดในคณะรัฐมนตรี (ชุดที่แล้ว) และนี่เองที่คงทำให้ผู้สังเกตการณ์หลายคนเดาว่านางคลินตัน อาจจะลงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ ในอีก ๔ ปีข้างหน้าก็เป็นได้



ภาพจาก www.bostonglobe.com



คุณรู้หรือไม่?



สหรัฐฯ ไม่มีรัฐมนตรีต่างประเทศที่เป็นผู้ชายมา ๔ ปีแล้ว (ก่อนหน้านี้ นางฮิลลารี คลินตัน ดำรงตำแหน่งนี้ ๔ ปี และนางคอนโดลีซา ไรซ์ อีก ๔ ปี) จนนายแครรี กล่าวติดตลกในวันรับตำแหน่งว่า “ไม่รู้ว่าคุณชายจะเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศได้หรือเปล่า เพราะคนที่แล้ว ๆ มา ได้สร้างผลงานเอาไว้มาก “...So here’s the big question before the country and the world and the State Department after the last eight years: Can a man actually run the State Department? I don’t know. As the saying goes, I have big heels to fill.”



บิดาของนายแครรีเป็นนักการทูต เขาจึงมักจะมองว่า นโยบายทางการทูตเป็นเครื่องมือสำคัญและมีประสิทธิภาพในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้า

นายแครรีเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ คนที่ ๖๘

นายแครรีสูงชะลูดถึง ๑๙๓ ซม.!!

ภาพจาก www.usnovelty.com

การวางแผนนโยบายต่างประเทศ ของนิวซีแลนด์

๑. หลักการที่เป็นพื้นฐานกำหนดนโยบายต่างประเทศ

- ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศของนิวซีแลนด์ ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ (เป็นเกาะ) และขนาดของประเทศซึ่งมีขนาดเล็ก ทำให้นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการค้า การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบาย

๒. การบูรณาการกับภาคส่วนอื่นๆ

- นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ จึงได้มีนโยบาย outreach และมีความร่วมมือกับ Think Tank มหาวิทยาลัย สภาหอการค้า และภาคประชาชน มีการจัดประชุมชี้แจงในพื้นที่ต่าง ๆ รวมถึงในลักษณะ townhall meeting โดยสำหรับภาคธุรกิจ มีการร่วมมือกับสภาหอการค้าระดับท้องถิ่น และมีการกำหนดไว้ในกรอบเวลาที่แน่ชัด และดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ การจัดกิจกรรม public consultation นี้ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมาก เพราะเป็นเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็น และได้สื่อสารโดยตรงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ประเด็นหลักที่ทำให้หลายภาคส่วนของนิวซีแลนด์ร่วมมือกันอย่างจริงจัง คือ การเจรจาด้านการค้าและ FTAs โดยกระทรวงต่าง ๆ ร่วมมือกันในการจัดเตรียมข้อมูล การจัดการหารือกับภาคธุรกิจ การทำความเข้าใจกับภาคประชาชนเรื่องความคืบหน้าของการเจรจาและผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยชี้แจงอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

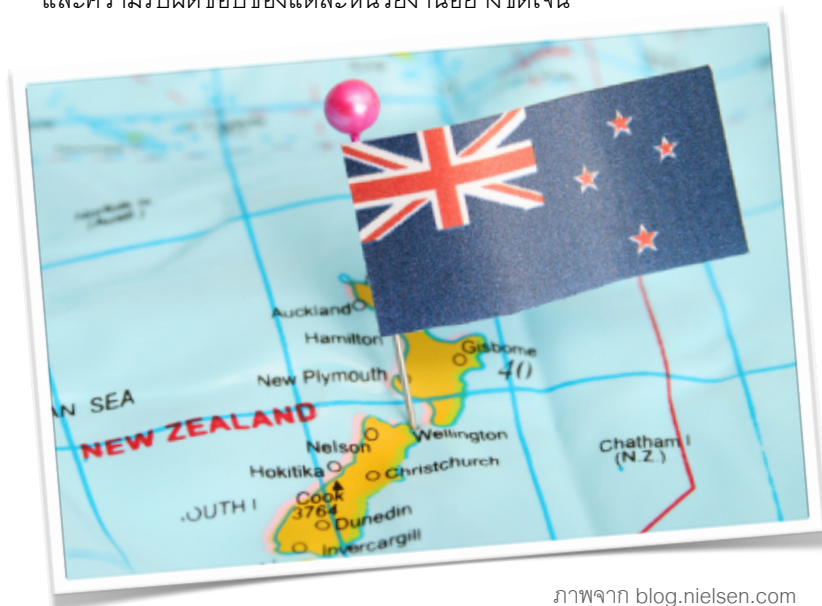
- นิวซีแลนด์เน้นการให้ข้อมูลแก่หน่วยงานของรัฐบาลและผู้บริหารในรัฐบาล เพื่อให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ระบบราชการของนิวซีแลนด์มีขนาดเล็ก จึงทำให้การติดต่อระหว่างหน่วยงานเป็นไปอย่างสะดวก ในขณะที่ระบบราชการไทยมีขนาดใหญ่ การดำเนินการในเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ทำยากกว่า นอกจากนี้ นิวซีแลนด์ยังมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อแจ้งความคืบหน้า และมีการจัดทำรอบเวลาการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน

- ในประเด็นด้านการต่างประเทศ จะมีการจัดทำ contingency plan ในทุก scenario และจัดเตรียมประเด็นสนทนาหรือประเด็นชี้แจงสำหรับ scenario ที่แตกต่างกันไปให้กับผู้นำและผู้บริหาร

- นิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับพัฒนาการด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จาก social media ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างรวดเร็ว เช่น blogging Facebook และ Twitter โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เรียนรู้วิธีใช้และเข้าใจผลกระทบ โดยเฉพาะในประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายใน social media เช่น สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และการคุ้มครองสัตว์ป่า

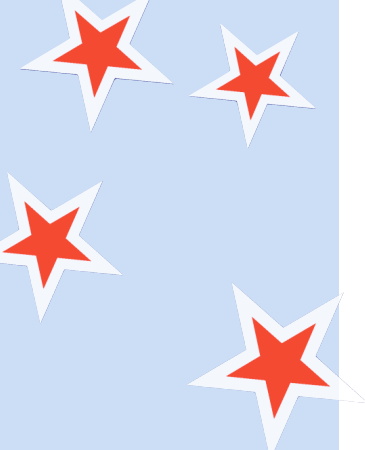
๓. New Zealand Inc.

- กระทรวงการต่างประเทศและการค้าของนิวซีแลนด์ มีแนวคิดที่เรียกว่า New Zealand Inc. ที่ให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐทำงานร่วมกันและมีส่วนในการกำหนดทิศทางของนโยบาย และจัดทำยุทธศาสตร์ของนิวซีแลนด์ต่อประเทศหรือภูมิภาคต่าง ๆ โดยได้จัดทำยุทธศาสตร์นิวซีแลนด์ต่อยุโรป ลาตินอเมริกา จีน และต่อสหรัฐฯ ไปแล้ว และปัจจุบันกำลังจัดทำยุทธศาสตร์ต่ออาเซียนอยู่ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง ซึ่งเริ่มจัดทำมาตั้งแต่กลางปี ๒๕๕๔ โดยจะมีการระบุภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานอย่างชัดเจน



ภาพจาก blog.nielsen.com

*ข้อมูลนี้สรุปลงมาจากผลการหารือกับเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ประจำประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕



- กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ต่ออาเซียน
เกี่ยวข้องกับทหารหรือกับหน่วยงานทั้งภายในและนอก
ประเทศ (โดยเฉพาะสถานเอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ใน
ประเทศอาเซียน ซึ่งมี ๖ แห่ง) โดยมีการแลกเปลี่ยน
ข้อมูลผ่านทาง email การประชุม และการระดมสมอง
เพื่อกำหนดเป้าหมายและลักษณะของความสำเร็จตาม
ความเห็นของแต่ละหน่วยงาน (เช่น ระดับปริมาณการค้า
ที่เพิ่มขึ้น หรือมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูง)
เมื่อหารือแล้ว จึงนำข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญและ
กำหนดแผนงาน ทั้งนี้ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการ จะต้อง
ขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเผยแพร่สู่
สาธารณะ

- ผลประโยชน์ที่สำคัญยิ่งของกระบวนการจัด
ทำยุทธศาสตร์ ไม่ได้อยู่ที่เอกสาร แต่อยู่ที่ discussion
การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความเห็นและการ
ปรึกษาหารือกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การรับรู้
ข้อมูล และรู้ขอบข่ายความรับผิดชอบและความเกี่ยวข้อง
ของตนเอง แม้ว่าทำดีที่สุดแล้วยุทธศาสตร์อาจจะมีได้
เป็นไปตามที่หน่วยงานของตัวเองต้องการก็ตาม

- ยุทธศาสตร์หนึ่ง ๆ จะครอบคลุมกรอบเวลา
ประมาณ ๓-๕ ปี ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะพยายามจัดทำให้
สอดคล้องกับระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งทาง
การเมืองของรัฐบาล (๓ ปี)

- นิวซีแลนด์ไม่มีการรวมศูนย์งบประมาณเพื่อ
ดำเนินยุทธศาสตร์ (ไม่มี integrated budget) อย่างไรก็ดี
นิวซีแลนด์มีการใช้งบประมาณแบบรวมศูนย์ในรูปแบบ
อื่น ๆ เช่น Asia Security Fund ซึ่งเป็นงบประมาณส่วนกลาง
สำหรับทุกหน่วยงานที่จะดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับ
การต่อต้านการก่อการร้าย หรือความมั่นคงในภูมิภาค
เอเชีย ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถทำโครงการเสนอ
ขอรับงบประมาณได้ และการใช้งบประมาณดังกล่าวจะ
เน้นความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

๔. สำนักนโยบายและแผนของกระทรวง การต่างประเทศและการค้านิวซีแลนด์

- สำนักนโยบายและแผนของกระทรวงการ
ต่างประเทศและการค้านิวซีแลนด์ (Organisational
Planning and Performance Unit) มีภารกิจหลักในด้าน
operation และ resources โดยเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย
ขององค์กรในลักษณะมองไปข้างหน้า การจัดสรรงบประมาณ
จัดทำรายงานประจำปี ประเมินผลงานของหน่วยงาน
ภายในกระทรวงการต่างประเทศ และการดำเนินงานของ
สถานเอกอัครราชทูต นอกจากนี้ ยังมีหน่วยยุทธศาสตร์
(Strategy Unit) ช่วยในการประสานการดำเนินงานตาม
ยุทธศาสตร์

๕. ความสัมพันธ์กับอาเซียน

- การทูตทวิภาคียังคงเป็นแกนหลักของการดำเนิน
ความสัมพันธ์ระหว่างนิวซีแลนด์กับประเทศสมาชิกอาเซียน
- นิวซีแลนด์ไม่ได้จัดลำดับความสำคัญของประเทศ
ในอาเซียน อย่างไรก็ตาม ผู้นำนักในแต่ละด้านก็สะท้อน
ให้เห็นได้ เช่น

๑) ขนาดของ mission – สถานเอกอัครราชทูต
นิวซีแลนด์ที่จาการ์ตาและกรุงเทพฯ มีขนาดใกล้เคียงกัน
และใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน แม้ว่าอินโดนีเซีย
จะมีประชากรมากกว่าไทย แต่สถานเอกอัครราชทูต
นิวซีแลนด์ในไทยมีเขตอาณาครอบคลุมลาว กัมพูชา
และเมียนมาร์

๒) ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล – ใกล้ชิดกับ
สิงคโปร์มากที่สุด เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ (ความเป็น
ประเทศเครือจักรภพ) และความสะดวกในการติดต่อ
เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดด้านภาษา จึงมีการติดต่อกัน
โดยตรงในระดับกระทรวงต่างๆ ของทั้งสองฝ่าย นอกจากนั้น
นิวซีแลนด์ชื่นชมความสำเร็จในการดำเนินนโยบายต่าง
ประเทศของสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็กเหมือนกัน

๓) ด้านเศรษฐกิจ – ใกล้ชิดกับสิงคโปร์

๔) ด้านการท่องเที่ยว การศึกษา วัฒนธรรม – ใกล้ชิด
กับไทย มีนักศึกษาไทยในนิวซีแลนด์ประมาณ ๔,๐๐๐ คน

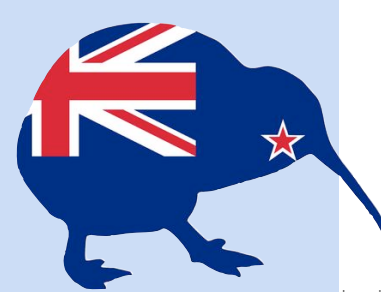
๕) ความสำคัญที่เพิ่มขึ้น (emerging priority) – เมียนมาร์
เนื่องจากเพิ่งเปิดประเทศ และมีนักธุรกิจนิวซีแลนด์
สนใจจะเข้าไปทำธุรกิจจำนวนมาก แต่ขณะนี้ยังอยู่ใน
ช่วงเริ่มต้นศึกษาข้อมูล (explorational phase)

๖. ประเด็นนโยบายต่างประเทศที่นิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญในปัจจุบัน

- ต้องการให้บรรยากาศและความสัมพันธ์ระหว่าง
ประเทศมีเสถียรภาพอยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์
ไม่ต้องการให้มีความขัดแย้งระหว่างกัน ซึ่งอาจส่งผล
กระทบในวงกว้าง (เช่น กรณีทะเลจีนใต้)

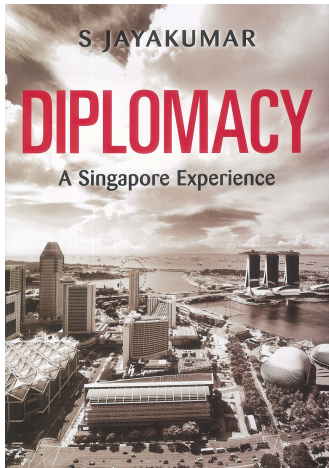
- สนับสนุน rules based system จึงสนับสนุน
บทบาทขององค์การระหว่างประเทศ เช่น UN และ
สนับสนุนการค้าเสรี จึงสนับสนุน WTO และ FTA

- ได้เพิ่มความสนใจต่อภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกตั้งแต่
ช่วง ๑๕-๒๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากการปรับ
โครงสร้างหน่วยงานภายในกระทรวงการต่างประเทศ
นิวซีแลนด์ และการปรับจำนวนบุคลากรของ สถาน
เอกอัครราชทูตนิวซีแลนด์ โดยเฉพาะการลดเจ้าหน้าที่
ของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศยุโรปบางแห่ง เช่น
วอร์ซอ และสต็อกโฮล์ม และเพิ่มเจ้าหน้าที่ในสถาน
เอกอัครราชทูตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทย



Diplomacy: A Singapore Experience

เขียนโดย S. Jayakumar



หนังสือเรื่อง Diplomacy: A Singapore Experience เขียนโดย S. Jayakumar อดีตรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสิงคโปร์ นาย Jayakumar เคยเป็น คณบดีของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ สิงคโปร์ (National University of Singapore) และต่อมาได้ดำรงตำแหน่ง

อาวุโสในปี ๒๐๐๙ ก่อนที่จะเกษียณตนเองจากการเมืองในปี ๒๐๑๑

ในหนังสือ Diplomacy นาย Jayakumar เล่าถึงประสบการณ์ของสิงคโปร์ในด้านการต่างประเทศ บังคับกำหนดนโยบายต่างประเทศของสิงคโปร์ การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างสิงคโปร์กับเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย และกับมหาอำนาจอื่น เช่น จีน ประสบการณ์ของสิงคโปร์ในเวทีสหประชาชาติ ตลอดจนการดำรงตำแหน่งสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เมื่อปี ๒๐๐๑-๒๐๐๒ ปัญหาข้อพิพาททางดินแดนกับมาเลเซีย และเรื่องแรงงานกับฟิลิปปินส์ ตลอดจนความพยายามในการที่จะสร้างบทบาทในเวทีระหว่างประเทศให้กับสิงคโปร์ และการทำให้สิงคโปร์ larger than itself ผ่านนโยบายด้านต่างประเทศ เป็นหนังสือที่น่าอ่าน สมควรอ่านสำหรับผู้สนใจในเรื่องการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรสิงคโปร์ประจำสหประชาชาติ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๔ และรัฐมนตรี

Whatever system we may have, all MFA officers should be aware that an integral part of their mission is to advance Singapore's interests in economic growth, trade and investments. This should not be regarded as a task alien to their mission or solely the responsibility of officers in MTI and our economic agencies.

A good diplomat must be familiar with international economic developments, be aware of the economic strategies of our trade and investment agencies and also be attuned to the needs of our business community. Only then will they be able to defend our economic interests and also be on the lookout to seize opportunities for Singapore.

S. Jayakumar, *Diplomacy: A Singapore Experience*, Straits Times Press, 2011



คณะผู้จัดทำ

นางกัญญา ภัทรโชค ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
นางสาลิณี ผลประไพ นักการทูตชำนาญการ
นางสาวฉลองขวัญ ถาวรยุทธ์ นักการทูตปฏิบัติการ

ชี้แนะ/ ส่งข่าวและบทความ/ ติดต่อเรา

สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการต่างประเทศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๐๓ ๕๐๐๐, ๐ ๒๖๔๔ ๖๘๒๒

โทรสาร ๐ ๒๖๔๓ ๕๒๖๔

E-mail policy.mfa@gmail.com

Portal <http://www.mfa.go.th/policy>